

Archive label:
HR-OeStA/KA-17

Title:
Zbirka zemljovida i planova

Creation date:
1480 g.

Level:
Zbirka

Content:
Zbirka zemljovida i planova odjela Ratni arhiv Austrijskoga državnog arhiva spada u red najvećih i najznačajnijih povijesnih kartografskih zbirki na svijetu. Ona obuhvaća preko 600.000 jedinica i kontinuirano se nadopunjuju na osnovi načela utvrđenih 1914. godine. Čine ju dvije velike jezgre, izvorna Zbirka zemljovida („Kartensammlung“ – KS) tj. povijesni Kartografski odjel Ratnog arhiva („Kartenabteilung“) i Arhiv inženjerijskih nacrti („Genieplanarchiv“ – GPA), od kojih svaki ima vlastitu, složenu upravnu i arhivističku povijest.

Golemu važnost ovih zbirki za hrvatsku povijest potvrdila su brojna istraživanja ovog arhivskog gradiva od tridesetih godina 20. stoljeća do danas. Određeni broj jedinica vraćen je u Hrvatsku tijekom arhivskih pregovora s Austrijom.

Owner:
Austrijski državni arhiv. Ratni arhiv

Label of archive:
HR-OeStA/KA

Availability status:
JAVNO

Reminder:
Osobni podaci: NE;Autorska prava : NE

Archive label:
HR-OeStA/KA-17-1

Title:
Zbirka zemljovida

Creation date:
1501 g.

Level:
Podfond

Content:

Gradivo Zbirke zemljovida obuhvaća oko 350.000 jedinica, a klasificirano je na osnovi stanja kartografije i političke geografije 1914. godine.

Sustav je zadržan do danas i obuhvaća slijedeću klasifikaciju:

A. Karte svijeta („Weltkarten“)

B. Europa: I. Cijela Europa („Der ganze Erdteil“, „Gesamteuropa“), II. Veći dijelovi i grupe zemalja („Größere Teile und Ländergruppen“), III. Balkan, IV. Njemačko Carstvo („Deutsches Reich“), V. Francuska („Frankreich“), VI. Velika Britanija i Irska („Großbritannien, Irland“), VII. Italija („Italien“), VIII. Nizozemska, Belgija i Luksemburg („Niederlande, Belgien, Luxemburg“), IX. Austro-Ugarska („Österreich-Ungarn“), X. Španjolska i Portugal (Spanien, Portugal“), XI. Rusija s Poljskom i Finskom („Rußland mit Polen, Finnland“), XII. Švicarska („Schweiz“), XIII. Danska, Norveška i Švedska („Dänemark, Norwegen, Schweden“).

C. Afrika

D. Amerika

E. Azija

F. Australija

G. Planovi gradova i zemljovidi okolica („Städtepläne und Umgebungskarten“): I. planovi gradova i zemljovidi okolica klasificirani po zemljama, pa gradovima, II. Afrika, III. Amerika, IV. Azija, V. Australija, VI. Panorame gradova („Städteansichten“), VII. Planovi građevina („Gebäudepläne“).

H. Ratni zemljovidi („Kriegskarten“): Kronološka klasifikacija po ratnom pohodu.

J. Manevarski planovi („Manöverpläne“): Klasifikacija po zemljama.

K. Opisi zemalja („Landesbeschreibungen“): Sadrži pisane opise zemalja i pripadajuće zemljovide, klasificirane po zemljama. (Ova je cjelina u najnovije vrijeme izdvojena u zaseban fond, koji se u ovom pregedu gradiva donosi na razini podfonda Zbirke zemljovida i nacрта.)

Nadalje, gradivo grupa B do F klasificirano je prema unaprijed određenoj podijeli:

a. normalni topografski i opći politički zemljovidi, koji su na osnovi mjerila podijeljene u slijedeće podgrupe: Pregledni zemljovidi („Übersichtskarten“), Generalni zemljovidi („Generalkarten“) i Specijalni zemljovidi („Spezialkarten“).

b. Fizikalni zemljovidi („Physikalische Karten“): Geološki, hipsometrijski, hidrografski, orohidrografski, riječni i drugi zemljovidi.

c. Tematski zemljovidi („Thematische Karten“): Cestovni, željeznički, poštanski, granični, crkveni, sanitetski, turistički, jezični, vojni, statistički, etnografski, letački i razni zemljovidi.

Owner:
Austrijski državni arhiv. Ratni arhiv

Label of archive:
HR-OeStA/KA

History:

Ratno dvorsko vijeće kao središnja vojna vlast Habsburške Monarhije vjerojatno je već od samoga svojeg osnutka 1556. godine prikupljalo i čuvalo kartografsko gradivo. Tijekom povijesti te zemljovide koristila je carska vojska tijekom ratova iz kojega su razloga uvijek iznova nastajali gubici vrijednoga gradiva.

Kako je kartografija tijekom 18. stoljeća postala izuzetno značajna za vojsku, u razdoblju Marije Terezije i Josipa II. Glavni stožer intendature („Generalquartiermeisterstab“ – GQMSt) postao je 1763. ustanova (a ne kao dotada jedinica koja je postojala samo u ratnim vremenima). Tom prilikom dobio je zadaću sistematskog kartografiranja i opisivanja zemlja, a pridodani su mu časnici obrazovani na Inženjerijskim akademijama u Beču i Bruxellesu. Već naredne godine na osnovi načela koje je osmislio predsjednik Ratnoga dvorskog vijeća, maršal Franz Moriz grof Lacy započelo je i sistematsko prikupljanje i čuvanje kartografskoga materijala. Na taj način gotovo istovremeno započelo je prvo kartografsko snimanje habsburških zemalja (josefinski snimak, završen 1796. godine) i osnivanje Zbirke zemljovida pri Kancelarijskom arhivu Ratnoga dvorskog vijeća za pohranu ovih tajnih zemljovida. Nasljednik Lacyjev, maršal Andreas grof Hadik izvršio je godine 1776. sjedinjavanje Zbirke zemljovida s gradivom Inženjerijskoga ureda („Genieamt“) u Topografski odjel Arhiva Ratnoga dvorskog vijeća („Topographische Abteilung des Hofkriegsrätlichen Archivs“). Za vrijeme Hadika postignut je znatan napredak u unapređenju Topografskoga odjela. Veliku podršku razvoju Topografskoga odjela pružao je i car Josip II.. On je darovao veliki broj zemljovida iz privatnoga posjeda, naredio Državnoj kancelariji da se uključi u razvoj Topografskoga odjela, a poticao je i časnike i njihove obitelji da predaju svoje zemljovide ili ih daju na uvid. Po smrti cara Josipa II. obustavljena je djelatnost na izučavanju povijesnih ratnih pohoda, te se ograničila samo na izradu zemljovida i nacрта za slučaj rata.

Osnutkom Ratnoga arhiva 1801. godine Topogra

Availability status:

JAVNO

Reminder:

Arhivistički sređeno

Archive label:
HR-OeStA/KA-17-2

Title:
Arhiv inženjerijskih nacrtâ

Level:
Podfond

Content:
Arhiv inženjerijskih nacrtâ obuhvaća dokumentaciju (nacrti, opise, detaljni nacrti, fortifikacijski projekti, topnički nacrti, tekstualni opisi itd.) glede mjesta, rajona, tvrđava, utvrda i drugih vojnih objekata Austro-Ugarske, ali i inozemnih objekata od interesa za austro-ugarske vojne vlasti. Iz toga razloga cijeli se fond, koji danas broji oko 24.000 jedinica, dijeli u dvije velike skupine, Austro-Ugarska („Inland“) i Inozemstvo („Ausland“).

Gradivo koje se tiče Austro-Ugarske podijeljeno je po teritorijalnim jedinicama u slijedeće grupe, od kojih za svaku postoji poseban rukopisni inventar:

Inland C I: Beč (Wien).

Inland C II: Donja Austrija, Gornja Austrija, Štajerska, Koruška, Salzburg, Tirol, Vorarlberg (Niederösterreich, Oberösterreich, Steiermark, Kärnten, Salzburg, Tirol, Vorarlberg).

Inland C III: Kranjska, Friaul, Trst, Istra, Dalmacija (Krain, Friaul, Triest, Istrien, Dalmatien).

Inland C IV: Češka, Moravska, Šleska (Böhmen, Mähren, Schlesien).

Inland C V: Mađarska (Ungarn).

Inland C VI: Galicija, Bukovina, Erdelj (Galizien, Bukowina, Siebenbürgen).

Inland C VII: Slavonija, Hrvatska, Vojna granica, Bosna i Hercegovina (Slawonien, Kroatien, Militärgrenze, Bosnien, Herzegowina).

Unutar svake grupe objekti se u inventarima navode abecednim redom po mjestima.

Owner:
Austrijski državni arhiv. Ratni arhiv

Label of archive:
HR-OeStA/KA

History:
Godine 1763. Ratno dvorsko vijeće započelo je s velikim projektom kartografiranja habsburških zemalja i prikupljanja kartografskoga gradiva, uslijed čega je naredne godine osnovana i Zbirka zemljovida pri tadašnjem Arhivu Ratnoga dvorskog vijeća.

Napori središnjih vlasti za kompletiranjem i centraliziranim upravljanjem svih kartografskih izvora doveli su 1776. i do pripajanja zbirke nacrtâ Inženjerijskoga ureda („Genieamt“) sa Zbirkom zemljovida u jedinstveni Topografski odjel („Topographische Abteilung“).

Nakon što je 1801. godine osnovan Ratni arhiv, inženjerijsko gradivo izdvojeno je iz Topografskoga odjela i pohranjeno kod Glavnog inženjerijskog ravnatelja („General-Genie-Direktor“), da bi u drugoj polovici 19. stoljeća bilo predano u Tehnički vojni komitet („Technisches Militärkomitee“) i organizirano kao zasebna jedinica pod imenom Arhiv inženjerijskih nacrtâ („Genie- und Planarchiv“).

Nakon raspada Austro-Ugarske i ukidanja bivših austro-ugarskih vojnih institucija, ovaj je arhiv predan Ratnom arhivu, dio gradiva pripojen je Odjelu (zbirci) zemljovida, a jedan dio zbirci „Opisi zemalja“ („Landesbeschreibungen“).

Availability status:

JAVNO

Reminder:

Osobni podaci: NE;Autorska prava : NE

Archive label:

HR-OeStA/KA-17-1-1-1-2-1

Title:

Dalmacija, Istra, Dubrovnik, Bosna

Creation date:

1730-1740 g.

Level:

Komad

Content:

Dalmacija i Primorje, istočna obala Istre.

Object type:

Kartografsko gradivo

Owner:

Austrijski državni arhiv. Ratni arhiv

Label of archive:

HR-OeStA/KA

Availability status:

JAVNO

Reminder:

Zemljovid u 5 listova različitih formata (širina). Mjerilo: 1:200.000

Content type:

Karte i planovi